

Gemeente Utrecht

2 0 1 8

NOTULEN VERGADERING GEMEENTERAAD UTRECHT

5e vergadering – 29 maart 2018

Buitengewone openbare vergadering van de gemeenteraad, gehouden op donderdag 29 maart 2018 te 15.00 uur.

Voorzitter: de heer J.H.C. van Zanen, burgemeester.

Aanwezig zijn de leden: El Abassi, Assen, Bakker, De Boer, Bos, Bijsterbosch, Van Corler, Van Dalen, Dekker-Abdulaziz, Dekkers, Deldjou Fard, Van Deún, Van Dun, Van Esch, Ferket, Gilissen, Van der Heijden, Heijne, Van Heuven, Homan, Te Hoonte, Işik, Kleinrensink, De Koning, Koning, Meerding, Oosters, Van Ooijen, Podt, Rajkowski, Roodenburg, Schers, Van Schie, Schilderman, Schipper, Streefland-Driesprong, Sungur, Verschuure, Virginia, Van Waveren, Weistra, Wiegant, Zwanenberg, Van der Zweth en Zwinkels.

Tevens zijn aanwezig de wethouders: Diepeveen, Everhardt, Geldof, Van Hooijdonk, Jansen en Kreijkamp.

Griffier: mevrouw Van Hall, raadsgriffier.

Opening van de vergadering.

De **VOORZITTER**: Geachte aanwezigen, dames en heren, familie, geliefden, vriendinnen, vrienden, kinderen, oma's en opa's, misschien burens en kennissen! Van harte welkom in de raadszaal van het stadhuis van Utrecht. Het is goed om u in zo groten getale te zien. Welkom ook kijkers beneden in de hal. Wij zwaaien even. Er zijn misschien ook buiten mensen die kijken, op televisie of via de computer. Vooral hartelijk welkom aanstaande raadsleden, althans aanstaande leden van de nieuwe raad. Felicitaties nu alvast voor iedereen die dadelijk de zetels mogen innemen.

Gelukkigwens ook de twee nieuwe fracties in deze gemeenteraad: DENK en PVV. Welkom.

De verkiezingen waren tot het laatst toe spannend. De scheidende gemeenteraad kan in elk geval op zijn conto schrijven dat de opkomst hoger was dan wij lang hebben mogen beleven. In 2010 nog 52%, in 2014 ruim 54%, maar ditmaal iets meer dan 59%. Er is sprake van een duidelijk stijgende lijn. De opkomst geeft een bijzondere waarde aan de uitslag. Utrechtse kiezers: dank u wel.

Nog een paar cijfers: 23 raadsleden zijn nieuw. Het aantal fracties stijgt ten opzichte van de oude raad met twee tot twaalf. Het percentage vrouwen in de nieuwe raad blijft gelijk: 40%. Met elkaar vormt u dadelijk de komende vier jaar de volksvertegenwoordiging in het hoogste bestuursorgaan van de gemeente Utrecht, een orgaan dat alle Utrechters vertegenwoordigt, ook de wegblijvers bij de verkiezingen. Een verantwoordelijke, tijdrovende, maar ook uiterst eervolle taak die in een misschien nog wel langere traditie staat dan u denkt. Al in 1196, sommigen van u weten daar nog van, had Utrecht stadsraden. Al vanaf het begin van de veertiende eeuw waren de Utrechters via de gilden in hun stadsbestuur vertegenwoordigd.

Ook in de revolutionaire tijden was Utrecht er vroeg bij. Nog vóór de Franse revolutie kregen de Utrechters het voor elkaar om voor het eerst verkiezingen te houden voor een nieuw stadsbestuur. Er zijn maar weinig steden in Europa met zo'n lange traditie van autonomie en democratie.

Sinds 1851 woont Utrecht in het huis van Thorbecke. Van kracht is op dit moment de Gemeentewet 1992. Sinds 1917, toen het algemeen kiesrecht werd ingevoerd, bent u dadelijk lid van de zesentwintigste gemeenteraad van de stad in het teken waarvan vanaf vandaag een groot deel van uw leven zal staan. Partners, familie en vrienden, wen er maar vast aan: donderdag is het raadsdag. Gedurende drie dagdelen wordt op uw aanwezigheid gerekend, bij raadsvergaderingen, bij de twee commissies Stad en Ruimte en

Mens en Samenleving, bij het Vragenuur en bij raadsinformatiebijeenkomsten.

Voor de nieuwelingen onder u: de fractievoorzitters hebben zitting in het presidium van de raad waarvan het dagelijks bestuur voorstellen doet – of althans daartoe pogingen onderneemt – over de agenda en de orde.

Er is nog veel meer te vertellen, maar u kunt veel beter – dat heb ik vroeger ook gedaan – met uw vragen aankloppen bij uw ervaren collega's, bij de fractie of bij de medewerkers van de griffie onder leiding van raadsgriffier Merel van Hall.

Ook al zijn 23 leden van de raad nieuw, onbekend met Utrecht zijn zij vast en zeker niet. Met uw vijfenveertigen bent u volksvertegenwoordiger geworden van een stad met ongeveer 348.000 inwoners. Een stad die zich volop ontwikkelt. Demografen voorspellen dat Utrecht in 2028 de grens van de 400.000 inwoners zal bereiken. Onlangs ging de rubriek "NRC checkt" in NRC Handelsblad na of de stelling dat Utrecht de snelst groeiende stad van Nederland is echt waar is. Dat bleek het geval te zijn. Geen wonder, want Utrecht is onweerstaanbaar. Hier staat de beste universiteit van Nederland. Er is een prachtige hogeschool en ook een hogeschool voor de kunsten. De stad heeft een rijk en gevarieerd sportief en cultureel leven en een unieke binnenstad. Bedrijven en instellingen bieden interessante en hooggekwalificeerde banen. Voor ondernemers zijn er volop kansen. Utrecht is groot, maar toch kom je altijd wel iemand tegen die je kent. Degenen die de stad maken, zijn al die 348.000 Utrechters samen, divers in alle opzichten. Vrouw en man, jong en oud, meer dan 170 nationaliteiten, laag en hoog opgeleid, divers qua religie, qua levensbeschouwing, qua seksuele geaardheid: een aangename mix, studenten, ondernemers, vrijwilligers, actief in verenigingen en/of in hun buurt.

Utrecht is onweerstaanbaar. Een prachtige stad met een overvloed aan aantrekkelijke en populaire musea, evenementen en festivals. Daaraan kan men als succesfactor toevoegen: de vele samenwerkingsverbanden, coalities tussen overheid, bedrijven en instellingen zoals de universiteit.

Karakteristiek is ook het Utrechtse ideaal van een inclusieve stad, een stad waar iedereen meetelt, iedereen meedoet en zich thuis voelt: op school, op het sportveld, op de werkvloer, op straat en in de raad: ook dat is Utrecht. Voor degenen die in de raad nieuw zijn: u stapt natuurlijk midden in een groot aantal ontwikkelingen die in volle gang zijn, bijvoorbeeld het Stationsgebied, waar momenteel het stationsplein gestalte krijgt en de grootste fietsenstalling van de wereld in aanbouw al volop meedraait. In het Utrecht Sciencepark in de Uithof vindt u een unieke kruisbestuiving tussen grote en kleine bedrijven en wetenschappelijke instellingen. Aan de westkant van de stad ligt Leidsche Rijn, dat de afgelopen jaren mijlpaal na mijlpaal bereikte. Op 16 mei a.s. wordt daar het compleet nieuwe stadscentrum ingewijd.

Ook elders in de stad wordt gebouwd: Merwedekanaalzone, Defensierrein, Spoorzone, Beurskwartier, gebouwd wordt vooral binnen de bestaande stadsgrenzen, wat ons allemaal een enorme verantwoordelijkheid geeft om de stad ondanks deze verdichting gezond, leefbaar en bereikbaar te houden. Gelukkig zijn in Utrecht mensen, bedrijven en instellingen op het gebied van gezond leven die creatief zijn en expertise hebben, waarmee wij ook internationaal aan de weg kunnen timmeren.

De aanstaande raadsleden hebben in het overdrachtdossier allerlei belangrijke en soms ook zeer waarbarstige dossiers aangetroffen. Op de gemeentelijke begroting staat een bedrag van € 1,4 miljard. Ook voor een financieel gezonde stad is de gemeenteraad verantwoordelijk.

Een belangrijke taak die u te wachten staat, maar waarover u in het overdrachtdossier niets vindt, is de vorming van een nieuw college. Daar kijken wij natuurlijk allemaal reikhalzend naar uit.

De rol van de raad bij de collegevorming is een van de hoekstenen van onze lokale democratie, evenals uw taak om het college vervolgens bij de les te houden, te inspireren en te controleren. De bedoeling is dat u naast dit alles voldoende tijd hebt voor uw meest belangrijke taak: die van volksvertegenwoordiger. Uw succes als raadslid zal voor een deel afhangen van uw talent om de stem van de Utrechters hier, in deze zaal, te laten doorklinken. Dan zult u als raad en als raadslid ook nog een balans moeten vinden tussen het raadswerk, uw andere werkzaamheden en uw privéleven, waarbij ik u er alvast voor waarschuw dat – volgens onderzoek – 86% van de raadsleden in hun werk een hoge tot zeer hoge werkdruk ervaren. Er zijn nogal wat raadsleden die voortijdig stoppen. In de huidige raad waren dat er tien. Dat stoppen kan allerlei redenen hebben, maar het niet goed kunnen combineren van raadswerk, ander werk en privéleven speelde vaak mee. De vorige raad was zich dat terdege bewust. Over dit onderwerp is veel gesproken en gedebatteerd. Het begin van een raadstermijn kan een goed moment zijn om goed na te denken over de werkwijze en om misschien nieuwe afspraken te maken. Dat is een geschikt moment, omdat de nieuwe raadsleden nog geen gewoonten hebben ontwikkeld die bijna niet meer zijn te veranderen.

Het introductieprogramma dat ik van harte bij u allemaal aanbeveel, biedt volop ruimte om ook hierover met elkaar te spreken.

Wat onverbiddelijk blijft, is dat een raadslid de komende vier jaar heel veel ballen hoog moet

houden. Wat u daarbij behulpzaam zal zijn bij het afwegen van belangen en het doorhakken van knopen, is de cultuur en de sfeer van onze gemeenteraad. Wij hebben het geluk dat in de Utrechtse gemeenteraad respect en de wil tot samenwerking overheersen. Er kan stevig en langdurig worden gedebatteerd, maar naar iedereen wordt geluisterd en iedereen telt. Wij gunnen elkaar iets. Wij zijn collegiaal. Wij maken elkaar niet zwart en branden elkaar niet al bij voorbaat af. De lijnen met de gemeentelijke organisatie zijn kort. Er zijn critici die beweren dat in deze gemeenteraad de zoektocht naar een compromis de helderheid van de standpunten wel eens vertroebelt, terwijl het geen schande is iemand aan te spreken en toch nog eens te proberen hem of haar van jouw idee te overtuigen, zelfs tijdens een raadsinformatiebijeenkomst, want ook dat hoort bij democratie.

Er is nog iets wat daar onvervreemdbaar bij hoort en waarover ik als voorzitter iets wil zeggen: integriteit. Ik hoef u vast niet te vertellen dat raadsleden, wethouders, maar ook de burgemeester voor de samenleving een voorbeeldfunctie hebben. Bij het raadswerk hoort dat men zich van die voorbeeldfunctie voortdurend bewust is, hoe vervelend dat soms ook is. Het begint met integer gedrag, niets meer en niets minder, maar ook schijn van belangenverstrengeling zult u al moeten vermijden. Bij onze open politieke cultuur hoort dat wij elkaar aanspreken op gedrag en handelen. Over dit onderwerp krijgt u de komende tijd nog veel te horen. Dat zult u merken. Dan zult u ook merken dat er op dit gebied regels zijn. Waarom de gedragscode grijs is, weet ik niet, maar dat is heel mooi. De raadsgriffier zegt dat die van binnen rood is. Dat is gelukkig. Mooi. Mooie gedragscode. Wij zullen er nog veel over te horen en te zien krijgen. Men weet dat er op dit gebied regels zijn.

Meer dan die regels doet naast de mentaliteit en de cultuur van de raad uw eigen houding ertoe. Heb het er vooral vaak met elkaar en anderen over, ook in het openbaar. Bijvoorbeeld in de Jaarrapportage Integriteit mag u daar als raadslid het uwe over zeggen.

Ik vertelde de aanstaande leden van de raad over de vele ballen die een raadslid hoog moet houden in een wereld waarin de steden groter en de dossiers complexer worden. Wat dat betreft beschikt de Utrechtse gemeenteraad over een geducht wapen: werklust. Ook dat hoort bij onze cultuur.

Waarschijnlijk bent u zich ervan bewust – anders komt u daar heel snel achter – dat u van de kant van de Utrechters niet altijd dankbaarheid oogst. Onvermijdelijk krijgt een raadslid het een keer in de media te verduren. Natuurlijk horen met name de sociale media erbij, ook in de lokale politiek. Zoals iedereen weet, komt het soms tot verbale en soms zelfs tot fysieke agressie. Het is goed dat u en de uwen daar van tevoren rekening mee houden. Wat helpt, is dat de gemeente Utrecht om de ethisch-morele grenzen helder te houden, werkt met een agressieprotocol. Raadsgriffier Merel van Hall kan en zal u daarover meer vertellen.

Verder beslist u zelf hoe actief u op sociale media bent.

Naast deze enigszins zorgelijke onderwerpen wil ik, voordat ik overga tot de beëdiging, u iets meegeven dat u misschien een beetje geruststelt. Raadswerk is zwaar en kost veel tijd. Lang niet iedereen is u daar dankbaar voor. Raadswerk wordt ook niet riant vergoed, maar raadswerk is wel zeer eervol. Als het raadswerk één eigenschap heeft die bijna iedereen noemt, dan is dat het feit dat het verslavend is. Na een tijdje kan of wil je er niet meer buiten. Wij hebben van de week afscheid genomen van 23 raadsleden. Zeker vier van hen zag ik van dichtbij een traantje plengen. Het is een verslaving. Een waarschuwing dus aan het adres van gezinsleden, geliefden, vrienden en familie. Hou de raadsleden een beetje in de gaten, maar voor uzelf, aanstaande leden van de raad, is dit voordat u als raadslid aan de slag gaat, misschien een spannend en aangenaam vooruitzicht.

Ik heb er de komende vier jaar veel zin in. Hetzelfde geldt voor de medewerkers van de griffie, de medewerkers onder leiding van de gemeentesecretaris en ook voor de wethouders, de huidige en wie weet de toekomstige. Wij weten nog niet hoe dat eruit zal zien.

Ik heb er veel zin in om er samen met u de komende vier jaar weer keihard tegenaan te gaan, voor de stad en voor de mensen. Daarom bent u gekozen. Daarom gaat u vanuit uw idealen aan de slag met uw energie en uw opvattingen. Niet alles zal lukken, maar veel wel.

Ik wens u veel succes en plezier. Lachen mag.

(Applaus.)

Beëdiging van de nieuwbenoemde leden van de gemeenteraad.

De heer C.H. Bos, de heer D.N.E.A. Gilissen, de heer M. Van Ooijen en mevrouw R. Streefland-Driesprong leggen in handen van de voorzitter de in de Gemeentewet voorgeschreven eed af.

De heer I. El Abassi, mevrouw M.H. Assen, de heer H.J.J.M. Bakker, mevrouw A.H. de Boer, mevrouw E. Bijsterbosch, de heer P.H. van Corler, de heer M.G. van Dalen, mevrouw H. Dekker-Abdulaziz, de heer

G.H.C.J. Dekkers, mevrouw G. Deldjou Fard, de heer H. van Deún, mevrouw C.M. van Dun, mevrouw E.M. van Esch, mevrouw J. Ferket, mevrouw R. Heijne, mevrouw J. van der Heijden, de heer M. van Heuven, de heer T. Homan, de heer G. te Hoonte, de heer B. Işik, mevrouw J. Kleinrensink, de heer M.A. Koning, mevrouw F. de Koning, mevrouw T.A.A. Meering, mevrouw E.L. Oosters, mevrouw A. Podt, mevrouw Q.M. Rajkowski, de heer L. Roodenburg, mevrouw S.R.M. Schers, de heer A.G. Van Schie, mevrouw S.E. Schilderman, de heer T.W. Schipper, de heer M. Sungur, de heer N.J. Verschuure, de heer E.C. Virginia, de heer A. van Waveren, T.I.J.W. Weistra, de heer R. Wiegant, de heer P. Zwanenberg, de heer R. van der Zweth en mevrouw J.M. Zwinkels leggen in handen van de voorzitter de in de Gemeentewet voorgeschreven belofte af.

(Hierna wordt een video vertoond van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik vraag uw aandacht voor onze stadsdichter Onno Kosters.

De heer **KOSTERS** (stadsdichter): Ik dank de burgemeester voor de uitnodiging aan het Utrechts Stadsdichtersgilde om deze bijzondere gelegenheid op te luisteren met een gedicht.

Stad vol stemmen

*De afgelopen maand
was ik een vreemde in de stad.
Ik wandelde en luisterde,
hoorde de taal die ieder sprak,
de taal die al wie stem heeft kent.*

*Niemand die me lopen zag,
maar ik zag iedereen:
de vuilnisman, de leraar,
de zwerver, de student
en onze burgemeester
die in een wit bestelbusje
mobiel zijn stem uitbrengt;
de dominee, de dichter,
de hipster, de imam, zag ik,
de manager, de ambtenaar,
de vluchteling, de makelaar,
en allen zwart en wit
en vrouw en man,
en allen en geboren hier
en in een ander land.
En hoe verschillend ook het dialect,
de woordkeus, het accent,
hoe afwijkend ook hun spreken
en hoe rijmend ook hun zwijgen,
ze bezigden dezelfde taal,
de taal die al wie stem heeft kent.*

*En zo ontstond geleidelijk
een fluistergalerij: tien wijken,
34 subwijken, 111 buurten,
194 subbuurten in samenspraak:
een kleurrijk stemmenstelsel dat
de vlaggen aan de Domtoren
licht en lucht en vleugels gaf
en mij vandaag de opdracht
hun stemadvies te laten horen:
'Laat weten dat wij tellen,
nu de stemmen zijn geteld*

Vergadering van 29 maart 2018

5

*en verdeeld in twaalf partijen.
Vraag de raad een taal te spreken
die al wie stem heeft kent.*

*De taal van een gemeenteraad
die pal voor de gemeenschap staat'.*

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren, geachte aanwezigen, geachte leden van de raad! Hiermee is bijna een einde gekomen aan deze buitengewone raadsvergadering. Dadelijk wil ik de leden van de gemeenteraad vragen mij te vergezellen voor een groepsfoto op het bordes van het stadhuis. Inmiddels is in de hal beneden nog een informeel samenzijn waar iedereen welkom is, ook vrienden en familie.

Ik wens u heel veel succes.

Hierna sluit de voorzitter, aangezien niets meer aan de orde is, de vergadering.